

Den sidste sag på dagsordenen var:

**8) Forhandling om redegørelse nr. R 3:
Ministeren for nordisk samarbejdes redegørelse af 30. oktober 1996 om det nordiske samarbejde.**

(Redegørelsen anmeldt 30/10 96. Redegørelsen givet 30/10 96. Meddelelse om forhandling 30/10 96).

Forhandling

Dorte Bennedsen (S):

Jeg skal ikke komme med mange kommentarer om det forløb, mødet her i salen har fået i dag. Kun den ene bemærkning, at jeg håber, at det varer længe, før det sker igen – for ikke at sige, at det aldrig må ske igen.

Og så vil jeg i øvrigt takke ministeren for den fremsendte redegørelse for det nordiske samarbejde og for, at ministeren på denne måde medvirker til, at vi kan få en drøftelse forud for den årlige session.

I redegørelsen siges det, at det nordiske samarbejde er ét af flere samarbejdsfora for Danmark, og det er der vel næppe nogen der vil bestride, men den nærmere uddybning af, hvad det betyder, finder vi er beskrevet nok så meget gennem, hvad jeg vil kalde regeringens briller.

Vi kan være enige i de positive vurderinger, ministeren giver af samarbejdet, men jeg vil dog føje til, at dette samarbejde er unikt i forhold til andre internationale samarbejdsfora.

Det er unikt på flere felter:

Når det drejer sig om andre internationale eller udenrigspolitiske områder, foregår samarbejdet mellem regeringer, hvorimod det nordiske samarbejde ikke kun baseres på regeringerne; her er parlamentarikerne med som en væsentlig samarbejdsfaktor.

Det er også og måske især unikt i hele sin basis og oprindelse, idet tanken om og inspirationen til et nordisk politisk samarbejde udsprang fra brede folkelige kredse i Norden.

Dette folkelige engagement i det nordiske samarbejde eksisterer fortsat. Alle meningsmålinger viser, at der i de nordiske befolkninger er en meget bred opbakning bag samarbejdet, og at der også er et ønske om, at det videreudvikles, og det er vigtigt at holde sig for øje, for det er en påmindelse om og et krav til politikerne om, at samarbejdet fortsat skal udbygges, sådan at det sætter sig synlige spor i folks hverdag.

Set i denne sammenhæng er vi heller ikke helt enige med ministeren, når det i redegørelsen siges, at det var de store politiske omvæltninger i 1989 og Finlands og Sveriges medlemskab af EU, der var årsagen til den reform af samarbejdet, der nu er gennemført.

Vi er enige, når redegørelsen konstaterer, at samarbejdet i 1980'erne var nået til et slags mætningspunkt, hvorfra det var svært at komme videre. Men årsagen til denne situation var den måde, hvorpå arbejdet blev organiseret: Udgangspunktet for og basis i arbejdet var de nationale delegationer, og målet var en bred konsensus om beslutningerne.

Dette var måske rigtigt i, hvad jeg kan kalde Nordisk Råds barndom og ungdom, da man skulle gennemføre de oplagte reformer, som alle kunne være enige om. Men i dag, hvor verden er blevet langt mere kompliceret, og hvor der skal tages beslutninger, som i langt højere grad skiller partierne, er det meningsløst, og det var denne situation, Nordisk Råd tog konsekvensen af, og derfor ændrede rådet sit arbejds- og regelsæt, så partigrupperne nu er det bærende element i arbejdet.

Hermed er der åbnet op for en videreudvikling af og en fordybelse i samarbejdet, fordi det ikke længere er nationale delegationer, der mødes, men parlamentarikere, som på tværs af landegrænserne arbejder sammen med politiske meningsfæller både for at styrke det interne nordiske samarbejde og for at drøfte Nordens forhold til nærområderne og det øvrige Europa. Og i denne situation påhviler der parlamentarikerne og partigrupperne et meget stort ansvar for at få nyordningen til at fungere.

Det er oplagt, at de internationale begivenheder, som nævnes i redegørelsen, har spillet ind i nyorganiseringen af Nordisk Råd – jeg tænker her på de tre såkaldte søjler – men vi finder det vigtigt, at Norden ikke giver det signal fra sig, at vi nu er et halehæng til Europa, og at vi derfor må indrette os efter de forventninger, der stilles til os udefra.

Norden er ikke et alternativ til Europa, men en del af Europa. I et moderne samfund kan man ikke isolere sig, og påvirkninger kender ikke landegrænser. Derfor er spørgsmålet så at sige, om vi skal lade udviklingen ske med os eller vi selv skal påvirke den.

I vore lande har vi opbygget samfund, som på mange måder adskiller sig fra samfundene i de syd- og mellemeuropæiske lande. Det gælder vores samfunds- og menneskesyn og vores vel-

færdsmodel, de sociale forhold, uddannelses-systemerne og spørgsmålet om ligestilling osv.

Tror vi selv på disse værdier, så er svaret også givet: Vi skal fortsætte det nordiske samarbejde til gavn for borgerne i Norden. Men vi skal ikke nøjes med det. Der er også behov for et nordisk samarbejde for at påvirke den europæiske udvikling.

Hvis vi vil se virkeligheden i øjnene, må vi også erkende, at vores dagligdag bliver stadig mere internationalt præget, og det gælder, uanset om vore lande er medlemmer af EU eller ej.

Den udvikling betyder, at vi må være mere bevidste om de udfordringer, vi står over for, og de barrierer, der skal overvindes.

Men netop når det drejer sig om samarbejdet om europæiske spørgsmål, er det vigtigt, at vi ikke gør os naive forestillinger om samarbejds rækkevidde. Der vil være områder, hvor de nordiske lande har meget forskellige interesser. Men omvendt vil der også være mange områder, hvor alle fem lande har en stærk fælles interesse i relation til den europæiske udvikling.

Helt konkret betyder det, at man ikke skal søge at gøre Nordisk Råds Europaudvalg til en slags organ til forbehandling af EU-sager. Den slags opgaver hører hjemme i de nationale parlamenter. Men vi har i alle fem lande interesse i at drøfte målsætningerne for og strategierne i den europæiske udvikling, og det er i denne sammenhæng, Nordisk Råd får betydning, fordi det er en mødeplads for parlamentarikere, som her kan drøfte fællesnordiske politikformuleringer.

Et konkret eksempel for sådanne drøftelser om, hvorvidt fælles holdninger kan give positive resultater, har vi jo i den drøftelse af Schengensamarbejdet, som i nogle år har været ført i rådet, og som nu er endt med, at Island og Norge også er omfattet af Schengensamarbejdets regelsæt, selv om de ikke er medlemmer.

Redegørelsen omtaler også rapporten »Nordisk nytte«, og hvad der kom ud af den, og her er den ømme få jo sprogsamarbejdet.

Som bekendt bliver Sprogsekretariatet i Oslo nedlagt. Det er vi for at sige det mildt ikke ganske overbeviste om er særlig klogt. Sprogfællesskabet er vel kernen i det nordiske fællesskab, og det er vigtigt, at vi fortsat holder fast ved de skandinaviske sprog.

Men vi har også noteret os, at ministeren vil arbejde for øgede midler til samarbejde mellem vores sprognævn. Og det har den norske regering også givet udtryk for, og vi finder det vigtigt, at det lykkes.

Vi vil også rose ministeren for den omprioritering, der er besluttet i relation til programmet for nærområderne, og som betyder, at man overlader de større erhvervsprojekter til den bilaterale indsats, og at den nordiske indsats bl.a. koncentrerer om demokratiudvikling, ligestilling, minoriteter og sprogundervisning.

Det er en omlægning, som ikke mindst danske socialdemokrater i rådet har været optaget af, og vi er tilfredse med, at den bliver aktuel fra det nye år.

Men som bekendt er der ingen roser uden torne. Det gælder også i det nordiske samarbejde, og her er tornene budgettet.

I redegørelsen hedder det bl.a.: »Budgettets størrelse afspejler det nødvendige politiske kompromis.«

Det er jo en diplomatisk måde at udtrykke sig på, og vi ved alle, at realiteten bag disse ord er, at Sverige har krævet, at de store besparelser, som man dér har måttet foretage, skal kunne ses på alle konti, også den nordiske, og det har de øvrige lande måttet bøje sig for.

Jeg skal kun føje til, at vi ikke finder, at det svenske ønske om at skære i de nordiske penge er klogt, men det tror jeg egentlig også vores samarbejdsministre er enige med os i.

Fastsættelsen af budgettets størrelse er klart regeringernes ansvar. Men med de gennemførte reformer var det jo så tanken, at rådet skulle have indflydelse på anvendelsen af det besluttede budget, og her føler parlamentarikerne at det halter meget.

De budgetter, der oversendes til præsidium og udvalg, er uklare og uigennemskuelige, og der er ikke noget sammenligningsgrundlag i form af regnskaber over forbruget i det foregående eller det indeværende år, og udvalgene føler, at det er endog meget vanskeligt at få de fornødne oplysninger.

Resultatet er, at rådets indflydelse bliver til en slags pseudoindflydelse, der ikke rækker længere end til småtingsafdelingen, hvor man kan flyttet 50.000 kr. her eller 100.000 kr. dér. Man kunne godt indimellem få den tanke, at ministerrådet eller i hvert fald ministerrådssekretariatet i budgetmæssig henseende betragter rådet som et omsvøbsdepartement, der egentlig kun er til besvær.

Derfor er vores klare råd til samarbejdsministrene, at de fremover sikrer, at rådet og dets udvalg får alle relevante og ønskede oplysninger i god tid. Derved vil man signalere, at rådet ikke er en belastning, men en ressource, som

kan bruges konstruktivt i en dialog om, hvorledes vi fremover udvikler samarbejdet både internt og eksternt. Det vil alle være tjent med både nordisk og nationalt.

Knud Enggaard (V):

Tak til ministeren for redegørelsen. Jeg synes, det er meget nyttigt, at Folketinget fra tid til anden gør status og vurderer, hvordan udviklingen går på det nordiske område.

Jeg vil også godt rette en tak til ministeren for det arbejde, hun i tidens løb har udført. Det er mit indtryk, at vores nuværende samarbejdsminister er engageret, optaget af tingene og gør meget ud af også at have gode relationer til og en god forståelse for parlamentarikerne. Det vil jeg gerne sige tak for.

Det har allerede været beskrevet i den foregående tale, at der er sket et skred i Europa, som begynder at have nogle konsekvenser. Vi kan se, hvordan regionerne i Europa begynder at tegne sig klarere end før. Ikke mindst for vores vedkommende har Østersøregionen jo fået helt andre muligheder, efter at de øst- og central-europæiske lande har fået en helt forandret situation. Jeg tror ikke, at vi, som nogle fremstiller det, er på vej ind i en periode med et hanseatisk system i Østersøområdet, slet ikke. Det er under nogle andre vilkår, at vi ser nogle muligheder for, at en region i det nordøstlige Europa kan få en ny styrke, være til gavn for os alle sammen og ikke mindst hjælpe de nye stater, som er i gang med at udvikle et demokrati i Central- og Østeuropa.

Det bringer mig ind på relationerne til Baltikum, der jo gik direkte fra at være en del af Sovjetunionen til at være tre selvstændige lande. Sikkerhedspolitisk har denne lykkelige udvikling jo efterladt sig et tomrum, som må udfyldes. Det er ikke det debattema, som er sat op i dag, men det er en vigtig baggrund for mig.

Jeg vil godt appellere også til ministeren for nordisk samarbejde om, at man ikke viger tilbage for at gå ind i de sikkerhedspolitiske problemstillinger, som er på vej til at blive mere og mere centrale som baggrund, som jeg sagde, også for de andre ting, vi skal udføre.

De tre søjler, som samarbejdet er opdelt på, har derfor også fået nærområderne som den ene. Udvikling af demokrati er noget centralt, og det er godt, at et nordisk eksempel har interesse i de nye demokratier i regionen.

Jeg henviser f.eks. til Baltisk Forsamling, der jo er samarbejdsorgan mellem parlamenter og

regeringer imellem de tre baltiske lande. Det er et vældig godt træk i udviklingen. Det er min erfaring fra samarbejdet med Baltisk Forsamling, at den politiske debat dér udvikler sig overordentlig godt. I det omfang det ønskes fra balternes side, skal vi fortsat bidrage til denne udvikling, bl.a. gennem stipendieordninger, udvekslinger og lignende.

Jeg vil bruge det billede om forholdet mellem Nordisk Råd og Baltisk Forsamling, at det er to familier, som har hvert deres udgangspunkt og hvert deres særpræg, men som alligevel har meget til fælles. Derfor var det glimrende, at de to familier mødtes i april i Vilnius til et fælles møde. Det er blevet registreret som en vigtig begivenhed og også registreret uden for Norden og Baltikum.

Den anden søjle i samarbejdet, den europæiske, er vel den, der skal finde sin form og sit indhold. Europakonferencen i marts her i denne sal var en succes med overordentlig stor bevågenhed fra mange kredse uden for de normalt nordisk interesserede.

De nordiske regeringer har på en række områder sat fælles prioriteringer for Europas videre udvikling, også selv om de to EØS-lande har aftalen som den samme baggrund som EU-landene. Andre interesser kan være forskellige og må være det. Det må være afgørende, at det dominerende træk er den fælles anstrengelse for at præge Nordens indflydelse på vores verdensdel.

Sommerens debat afspejler imidlertid også det billede, at i alt fald pressen har sat fokus på den mere nationalt prægede indsats frem for de fælles tiltag. Jeg har en enorm dyngge avisudklip liggende på mit skrivebord, mest fra Sverige og Finland, med det fællestema, at de enkelte landes initiativer måske har præget billedet mere end den fælles indsats.

Jeg mener, at Nordisk Råds rolle må og skal være en appel om at trække på den samme hammel. Det er kun i fællesskab, at man når det optimale resultat, og hvis nogen har lidt ondt af, at et enkelt land profilerer sig – og det er jo naturligvis det politiske livs natur – så bør det vel i stedet være en opfordring til os alle om at vise initiativer, sådan at det nordiske i fællesskab kan få større styrke.

Vedrørende udviklingen i Europa hæfter jeg mig særligt ved, at ministerrådet vil være aktivt ved opfølgningen af, hvordan EU's direktiver gennemføres i de tre EU-medlemslande og de to EØS-lande. På nogle områder er der jo tale om

minimumsdirektiver, f.eks. inden for miljøområdet, og problemet ved en forskellig gennemførelse vil kunne være et mindre udbredt fælles nordisk regelsæt og måske endda opbygningen af tekniske handelshindringer i Norden. Det bør vi gøre alt for at undgå. Det er fint, at EU/EØS-spørgsmål nu er faste dagsordenspunkter på møder for embedsmænd og ministre i Norden.

Ministeren gør særlig opmærksom på, at de nationale programmer og den fælles nordiske indsats i nærområderne skal have sammenhæng. Jeg noterer, at der derved vil ske en betoning af en række områder, hvoraf bl.a. folkestyre og retsstatsprincipperne er nævnt først. Jeg tror, det er rigtigt, at vi på den måde styrker de ting, som er mere i familie med vores traditionelle nordiske opgaver, og håber så, at de større ting inden for erhvervsudvikling, infrastruktur og lignende kan finde deres løsning gennem bilateralt samarbejde.

Da nærområderammen blev sat op, havde vi jo en debat om, hvilke konsekvenser det ville have for den overordnede målsætning, der blev truffet for nogle år tilbage, om, at 50 pct. af det samlede nordiske projekt skulle gå til kulturelle formål – jeg tror, det var statsministrenes formulering i sin tid.

Det er klart, at det kulturelle fortsat skal have sin solide placering i det nordiske samarbejde; det er på mange måder kernen i det nordiske og må ikke svigtes. Det gælder ikke mindst også sprogforståelsen, som ministeren med rette fremhæver. Men når kultur, uddannelse og forskning i 1997 vil lægge beslag på 47,4 pct., så er det jo klart en afvigelse fra de 50 pct., som var målsætningen, men jeg skynder mig at sige, at efter Venstres mening er der ikke tale om en brudt forudsætning. Der må være så megen fleksibilitet, at der kan ske omfordelinger og besparelser, og den omstændighed, at man øger bevillingerne på ét område, skal jo ikke automatisk føre med sig, at et tilsvarende beløb også gives til det kulturelle.

Vi har været igennem en vurdering af en række institutioner inden for det nordiske, og i den forbindelse er nordisk nytte-kriteriet blevet anlagt. Det har vist betydningen af, at vi med jævne mellemrum vurderer de nordiske aktiviteter, for midlerne er jo begrænsede, og derfor er en løbende prioritering nødvendig.

Den større vægt, som vi i de senere år har lagt på det partipolitiske samarbejde inden for rådet, vil fortsætte, men det er også nu, at det skal stå sin prøve. Jeg tror, at gennem initiativer og et

gedigent parlamentarisk arbejde vil partierne være i stand til at vise, at man er inde i en rigtig udvikling, og det er på sin vis tilfredsstillende, for derved er det op til os selv som parlamentarikere at være dem, der bestemmer, om der skal skabes resultater. Det tror jeg der vil blive.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det, der kaldte mig herop, var hr. Enggaards bemærkninger om den situation, vi er havnet i, hvor de enkelte nordiske lande tager deres initiativer i forhold til EU, og hvor der ikke er en fælles nordisk røst. Det er måske en skærpelse af hr. Enggaards standpunkt, men det var den situation, han beskrev, og det er jo korrekt.

Dér må jeg jo så bare gøre hr. Enggaard opmærksom på, at det præcis er den suppedas, vi er havnet i, som EU-modstanderne forudså før indlemmelsen af Sverige og Finland i EU og før Maastricht-Traktaten. Vi gjorde opmærksom på, at en underlæggelse af de nordiske lande under EU ikke nødvendigvis ville føre til, som unionstilhængerne påstod, en styrkelse af det nordiske samarbejde og en fælles nordisk røst i EU og alle de ting, man stod og sagde, men netop den beklagelige udvikling, som hr. Enggaard selv så helt præcist stod og redegjorde for her på talerstolen, nemlig en splittelse og opløsning af den nordiske stemme.

(Kort bemærkning).

Knud Enggaard (V):

Hr. Keld Albrechtsen lagde ting ind i sin fortolkning af mit indlæg, som ikke hører hjemme dér. Mit indlæg i den sammenhæng var ikke møntet på EU-samarbejdet. Det havde jeg andre afsnit om, ikke mindst det, som også refererer til ministerens betragtninger om opfølgning af, hvordan man implementerer direktiver og lignende.

Hvis jeg skal gå lidt dybere ind i det, så var det østersøsamrådet, jeg i virkeligheden havde i tankerne, og den reference, jeg gjorde til den megen pressede debat, som har været sommeren igennem, drejer sig om Visby-arrangementet, som var en succes. Opfølgningen af det er imidlertid en opgave, som vedrører os alle sammen, og det er meget, meget vigtigt, at man ikke kommer ind i en dialog om, hvorvidt det ene eller det andet land nu er mere eller mindre betydningsfuldt i det samarbejde. Det var Østersøregionens samarbejde, jeg havde i tankerne, og det er mig en glæde at fortælle hr. Albrechtsen det.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg må indrømme, at jeg opfattede hr. Enggaards indlæg som mere generelt rettet. Nu kan jeg forstå, at problemet også gør sig gældende i forhold til østersøsamarbejdet. Jeg vil så spørge hr. Enggaard, om det ikke er korrekt, at vi faktisk har set den samme problemstilling i forhold til EU, hvor man f.eks. ikke har kunnet enes om at samarbejde om forslag til EU's regeringskonference, hverken på miljø- eller beskæftigelsesområdet eller noget som helst andet. Tværtimod har vi konsekvent oplevet, at de nordiske lande kører deres eget løb ud fra deres egne regeringers taktiske overvejelser, og problemet er derfor ikke specielt for østersøsamarbejdet, men det er sådan, at det nordiske samarbejde ikke er reelt eksisterende i forhold til at tale med én stemme. Man oplever det tværtimod også f.eks. i disse forhandlinger om 36-timers-reglen, som jeg har den fornøjelse at stille spørgsmål til ministeren om i morgen i spørgetiden. Det skal jeg så ikke gå ind i, men dér oplevede vi det jo også.

(Kort bemærkning).

Knud Enggaard (V):

Jeg kan her på stedet komme i tanker om ét eksempel, hvor de nordiske lande ikke går den samme vej i samarbejdet omkring Europas udvikling, altså ikke mindst regeringskonferencen 1996. Det er det forslag, som Sverige og Finland har lagt frem, og som er helt i tråd med Maastricht-Traktatens ånd og bogstav, om, at Vestunionen skal underlægges den politiske beslutning i Rådet for Den Europæiske Union med henblik på at kunne udføre forskellige aktioner. Det er et ret dristigt forslag, som jeg egentlig havde megen sympati for, men som jo ikke har flertal her i salen. Men det viser bare, at der rører sig nogle ting, også på nordisk plan, som bringer nye motiver og nye synpunkter ind, som kan være ganske forfriskende.

Men jeg henleder hr. Albrechtsens opmærksomhed på dette svensk-finske forslag, som er ganske interessant, fordi det viser, at to lande, der udadtil er neutrale, godt kan tage sikkerhedspolitiske initiativer inden for det europæiske samarbejde. Det hilser jeg, som jeg også sagde i mit indlæg, for så vidt med glæde – jeg ved ikke, om hr. Albrechtsen var kommet på det tidspunkt, da jeg udtrykte min glæde over, at vi også kunne have en sikkerhedspolitisk diskussion i det nordiske.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nej, men jeg havde den fornøjelse at høre hr. Enggaard radiofonisk, eller hvad sådan noget nu hedder. Jeg synes, det var interessant, at hr. Enggaard selv rejste spørgsmålet om det forslag, som den svenske og den finske regering har stillet, fordi det netop er et forslag, som fuldstændig splitter Norden, og som har bragt bl.a. den norske regering i en overordentlig vanskelig situation, og hvor man ikke fra svensk og finsk side spurgte Danmark og Norge, om man eventuelt her havde noget, som man sammen burde drøfte på nordisk plan. Næh, dér spillede man bare ud, ligesom også den danske regering har gjort på andre områder, hvor den har fundet det opportunt. Så jeg synes da, at det er et glimrende eksempel på, hvordan det nordiske samarbejde netop ikke er blevet styrket, men afmonteret i kraft af indlemmelsen i EU.

Men jeg skal slutte denne replikudveksling her. Jeg tror, vi har fået skåret ud i pap, hvad det handler om.

Anne Birgitte Lundholt (KF):

Jeg skal også til indledning tilslutte mig de bemærkninger, der kom fra den socialdemokratiske ordfører om dagens forløb og med tre beklagelige timers forsinkelse sige tak til ministeren for redegørelsen.

Vi er rene i langt de fleste af de principielle standpunkter, der er givet udtryk for, for tiderne har skiftet, verden har ændret sig, og derfor er det naturligt, at også det nordiske samarbejde i de seneste år har gennemgået en gennemgribende fornyelseskur og fornyelseskur.

Fleere nordiske lande er blevet EU-medlemmer, og de baltiske lande banker på døren til Europa. Rammerne er blevet tilpasset denne nye situation. Opdelingen i det indre nordiske samarbejde, de europæiske spørgsmål og Nordens nærområder, de tre søjler, er en naturlig udvikling.

Det er vigtigt, at det nordiske samarbejde fortsætter, men det er lige så vigtigt, at det foregår med den faktiske virkelighed som grundlag. De nordiske lande har mange fælles interesser og har også en mulighed for gennem samarbejde at påvirke udviklingen i omverdenen.

Hvis vi kigger på de tre søjler, så vil jeg, hvad angår det indre nordiske samarbejde, sige, at dér har vi selvfølgelig en helt klar interesse i fællesskabet. Vores fælles sproglige og kulturelle baggrund er en naturlig base for samhørighed

og for fælles drøftelser. Arbejdet på det område – i hvert tilfælde på parlamentarisk niveau – foregår i Nordenudvalget, og derfor må jeg selvfølgelig nødvendigvis tage udgangspunkt heri.

Jeg vil ikke i dag i denne debat skjule, at der fortsat er problemer med at finde den endelige form for samarbejde. Vi må derfor alle uanset partifarve være på vagt, sådan at de nye udvalg og den nye opdeling, der netop skulle give anledning til, at der her bliver et samlingspunkt for alle de indre anliggender, ikke udvikler sig til en base for 20 nye underudvalg, der hver for sig lever deres eget liv og fortsætter det hidtidige arbejde, som ikke er videreført i den nye struktur.

Jeg ved, at det ikke er ministerens ansvar. Det er vores her i Folketinget, og principielt må det selvfølgelig fastholdes, at underudvalg er undtagelsen fra reglen, og at disse skal være tids- og opgavebegrænsede.

Det har hidtil med god grund været hævdet, at Nordisk Råd var mere papir end politik. Det er sandt, og det var synd, men vi bør i fællesskab både fra regeringens side og fra parlamentarisk side sørge for, at denne myte ikke på ny bliver til virkelighed i den nye struktur.

Omkring det europæiske samarbejde er det naturligt, at spørgsmål af betydning for det nordiske samarbejde, som er på den europæiske dagsorden, også drøftes i det nordiske samarbejde. Det giver et godt afsæt for at kunne styrke de enkelte landes argumentation og tjener også til gensidig inspiration.

Til gengæld er det lige så sikkert, at Norden samlet og de nordiske lande hver for sig ville blive svækket europæisk, hvis det nordiske samarbejde på nogen måde antager karakter af et koordinerende organ. Ikke kun fordi alle lande ikke har samme tilknytning til det europæiske samarbejde, men i lige så høj grad fordi det langt fra er sikkert, at de nordiske lande har fælles interesse i de enkelte spørgsmål, og fordi det langt fra er sikkert, at en behandling på fælles-nordisk plan overhovedet kunne føre til et fælles standpunkt, ud over at det tager tid.

Den udvikling skal vi kæmpe imod, og derfor skal og må det nordiske samarbejde på dette felt selvfølgelig være af rent nordisk karakter, som der også lægges op til i ministerens redegørelse.

Den tredje søjle er jo til gengæld den nye, den med de store perspektiver. Åbningen mod øst har givet det nordiske samarbejde en ny dimension. De baltiske lande banker på døren såvel til

NATO som til EU, og set med danske øjne er det vigtigt, at netop de nordiske lande bakker op, støtter og arbejder for, at disse landes egne ønsker og synspunkter kan blive gennemført. Det kan godt give en anderledes debat i det nordiske samarbejde, en debat, vi ikke må vige tilbage fra at tage. Den yderligere læggen vægt på, at vi bruger partigrupperne, giver selvfølgelig også en ny dimension netop i denne tredje søjle om nærområderne.

Det er positivt, at spørgsmål af den karakter er kommet på den nordiske dagsorden, og det står klart, at vi her har en fælles interesse i den fremtidige udvikling i vores del af verden, nemlig hele Østersøområdet. Det er af uhyre betydning for de nordiske lande, at den fremtidige placering af hele Østersøområdet kommer på den internationale dagsorden, og at det er de nordiske synspunkter, der styrer debatten på det område.

Ud over de tre søjler er der jo også sket en generel omorganisering. Vi har med den nye struktur taget et skridt ind i fremtiden med Nordisk Råd. Organiseringen er naturligvis et kompromis. Fra konservativ side havde vi gerne taget yderligere et skridt i samme retning, men vi vil arbejde for, at samarbejdet nu kan finde et godt leje, hvor det, der foregår, er meningsfyldt og interessant for omverdenen og positivt for det nordiske samarbejde.

Vi ser positivt på, at partigrupperne har fået en øget indflydelse, og vi ser positivt på de meldinger omkring de nye debatområder, som også ligger i ministerens redegørelse.

Det kan godt være, at der i løbet af den kommende tid vil være behov for yderligere justeringer af formen. Fra konservativ side håber vi, at der så vil være en vilje fra alle parter til at sikre, at nødvendige ændringer kan gennemføres.

Jeg synes, der også er grund til at rose, at det er lykkedes at foretage administrative forenklinger, samt sammenflytningen i København. Det må jo ikke være sådan, at de nordiske budgetter er urørlige, og når man rører ved budgetterne alle andre steder i de statslige administrationer, må man selvfølgelig også tage det nordiske budget op til overvejelse. Det er ikke sådan, at man bare skal skære det væk, fordi man ikke kan lide det, men fornuftige synspunkter på, hvad man bruger pengene til, og fornuftige budgetjusteringer hører selvfølgelig også hjemme på dette område. Man er ikke fredet. Heri er jeg helt enig i bl.a. de bemærkninger, som kom fra Venstres ordfører.

Vi ser frem til den første egentlige session under den nye struktur og til det samarbejde, vi skal have med regeringerne og ministerrådet. Vi synes fra konservativ side, at det bliver interessant at følge udfaldet, og vi håber, at det bliver til gavn for det nordiske samarbejde, og at der er en vilje til nu at føre det ud i praksis.

Kristen Touborg (SF):

Jeg vil godt tilslutte mig klagekoret over, at vi i dag har fået en udsættelse af debatten om redegørelsen. Jeg har forstået, at det ikke kun er ministerens skyld, og det tager vi så til efterretning.

Min første tanke var egentlig: Skal Folketinget nu sænkes til Nordisk Råd-niveau, for så vidt angår handlinger? Det håber vi ikke er tilfældet. SF mener ikke, at det skal være sådan. Og vi håber heller ikke, at vi kommer til at opleve det igen. Men til redegørelsen:

Er det nordisk nytte at beskrive det skrantende nordiske samarbejde med et glansbillede, sådan som ministeren i nogen grad tegner det i redegørelsen? SF mener nej.

Er det nordisk nytte at forbigå, at den danske, den svenske og den finske regering er langt fra hinanden i europapolitikken og ikke samarbejder tæt nok med hensyn til EU-regeringskonferencen? SF mener nej.

Er det nordisk nytte at forbigå, at det nye regionale øst-vest-forum – Østersørådet, CBSS – bestående af vore nordiske lande og vore østlige nabolande er handlingslammede og efter 4 år end ikke har kunnet danne et sekretariat? SF mener nej.

Hvis vi tager fejl, så skal fru Marianne Jelved have ros for at gøre nordisk nytte i sin redegørelse til Folketinget i dag.

SF er ikke i besiddelse af opskriften på, hvordan man gør nordisk nytte. Udviklingen af det nordiske samarbejde er svær og uden færdige løsninger. De nordiske velfærdsmodeller trænger til fornyelse, og det nordiske samarbejde risikerer nemt at blive løbet over ende i EU-politikken; men idyl og illusioner hjælper altså ikke.

Vi finder dog nogle lyspunkter i samarbejdet og nogle realiteter i ministerens redegørelse, herunder dannelsen af Det Arktiske Råd, som kan blive et væsentligt regionalt samarbejdsforum. Rådet kan også blive et eksempel på den brede ikkemilitære sikkerhedspolitik, som er så vigtig at få i gang, og som SF lægger særdeles stor vægt på.

Omprioriteringen af nærområdeinitiativer til en større vægt på udvikling af folkestyre, minoritetspolitik, arbejdsmarkedsorganisering og folkelig organisering er nyttig og tiltrængt, fordi den hovedkulds overgang til markedsøkonomi i Østeuropa efterlader et stort behov for folkelig organisering, for styrkelse af det, vi kalder det civile samfund, og genopbygning af en statslig sektor og nye vilkår. Her har de nordiske velfærdsmodeller nogle erfaringer og nogle folkelige samarbejdsformer, som kan tilpasses og bruges af de nye demokratier i Øst, og vi kan i Norden også lære af denne udveksling og dermed tiltrængt også forny vores eget velfærds-samfund.

I SF mener vi, at der er brug for, at de nordiske lande forbedrer samarbejdsrutinerne i forhold til EU, åbner dem og giver dem større gennemsigtighed, og at de nordiske lande forsøger sig med et tæt samarbejde for at styrke OSCE's rolle i en konfliktforebyggende sikkerhedspolitik i forbindelse med, at Danmark i 1997 har formandskabet her, og en tæt koordination mellem de nordiske lande med deres ret forskellige placering kan bidrage til at give OSCE den aktive rolle, vi har brug for i Europa.

Vi mener, at der er brug for, at de nordiske lande sætter sig ud over Tysklands modstand mod et sekretariat i Østersørådet – CBSS – og i stedet siger: Det vil vi gerne oprette og finansiere. Det er også vigtigt, at den nordiske pasunion fastholdes og ikke tilsidesættes af Schengenaftalen.

Der er desuden brug for, at Nordisk Råd udvikler sig fra en snakkekultur til en handlingskultur, og at vi fra samarbejdsministeren får flere billeder fra det virkelige liv og færre glansbilleder.

Til slut vil jeg godt minde om, at den nye organisering af Nordisk Råd ikke just er SF's kop te. Vi tror ikke rigtig på, at det vil komme til at virke efter hensigten. Vi tror, at det vil blive uendelig svært at undvære fagudvalgene, og man opretter jo også i en vis udstrækning ad hoc-udvalg i stedet, dvs. kalder fagudvalg noget andet.

SF håber, at Nordisk Råd uanset organiseringsform eller organiseringsmodel fremover bliver mere politisk og mindre selskabsagtigt – mere handling og mindre snak.

Vibeke Peschardt (RV):

Jeg vil starte med at sige, at jeg ikke hører til deltagerne i klagekoret over den sene debat om

denne redegørelse. Det er vel sådan, når man fra Folketingets side organiserer sådan en redegørelsesdebat og fastsætter den til et bestemt tidspunkt, og så er hverken administrationen eller ministeren ansvarlig for, at andre trækker deres forespørgsel og derved bringer uorden i rækkerne.

Men tilbage til redegørelsen, som vi kvitterer for, og som vi synes er en udmærket redegørelse. Og af den fremgår det også, at Nordisk Råd har fundet sin form, institutionerne har været under lup, er blevet slanket og omorganiseret, en omorganisering, som vi fandt nødvendig for at kunne matche det nordiske samarbejde i det nye Europa såvel som på mellemstatligt niveau i Norden.

De tre søjler – den nordiske, EU-søjlen og Baltikum-nærområde-søjlen – er skabt for at kunne medvirke til en samlet og styrket nordisk indsats både hos os selv, i landene i EU og i nærområderne. Hele den omorganisering er jo ikke gået stille af, specielt ikke i organisationerne bag Nordisk Råd, men efter vores opfattelse har man fundet en rigtig og afbalanceret løsning på de udfordringer, det nordiske samarbejde står over for i de næste årtier.

Omorganiseringen har vist, at hvor der er politisk vilje, er der også vej. Det vigtigste og mest positive ved de gennemførte ændringer er, synes vi, at der trods al turbulensen var politisk vilje til et styrket Norden som region.

I Nordisk Råd er det nødvendigt ligesom i andre sammenhænge at prioritere sine budgetter. Prioriteringen i budgettet for 1997, som vi finder rigtig, afsætter næsten halvdelen af budgetmidlerne til kultur, uddannelse og forskning – vigtige områder for højtudviklede lande som vores. Der institueres megen nyttig forskning og uddannelse i det fællesnordiske samarbejde, og herudover foregår der i det nordiske regi uundværlig erfaringsudveksling og samarbejde, der udmønter sig i rapporter og handlingsprogrammer.

Lad mig eksempelvis nævne handlingsprogrammet – og det er kun ét eksempel, for der er mange andre gode, man kunne trække frem, men der er et, som jeg specielt er faldet over inden for jord- og skovbrugsområdet, hvor indsatsområderne er bæredygtigt skovbrug, forvaltning af de genetiske ressourcer og kvalitets-skovbrug.

Et andet område, der kunne nævnes, er et samarbejde, der har ført til en rapport om tilsætningsstoffer i levnedsmidler – altså forbruger-

beskyttelse – og samtidig skitserer en nordisk model for implementering af EU-direktiver på dette område.

Endelig synes jeg, man skal nævne det nordiske flygtningesamarbejde, hvor informationsudvekslingen mellem de nordiske lande medvirker til at skabe bedre grundlag for de beslutninger, der både nationalt og nordisk må træffes i flygtningesammenhæng. Hertil kommer planlægning af de beredskaber, der nødvendigvis må være i de nordiske lande i tilfælde af, at massive flygtningestrømme søger mod vores del af verden. Det skal nævnes, at de nordiske ministre sidste år i december på et dansk initiativ og som noget nyt vedtog fælles retningslinjer for tilbagesendelse af flygtninge, der ikke lovligt opholder sig i de nordiske lande.

Jeg nævner disse eksempler for at vise nødvendigheden af det praktiske nordiske samarbejde, der måske er usynligt for befolkningerne, men som ikke desto mindre er af stor betydning for de samme befolkninger i vore lande.

På det udenrigspolitiske område har der fundet et samarbejde sted mellem de nordiske regeringer siden 1930'erne. Det fortsætter naturligvis med faste udenrigsministermøder, hvor EU-spørgsmål er et fast punkt på dagsordenen, og det udmønter sig i praksis f.eks. i FN-arbejdet, hvor de nordiske lande har skabt sig en fremtrædende plads i verdenssamfundet. Vi har ikke mindst set det nordiske samarbejde fungere omkring udsendelsen af de nordiske fredsstyrker, der under FN-flag giver deres bidrag til fredsarbejdet i Bosnien.

Også Nordisk Råds sessioner har fået eller får en delvis ny form, der har til hensigt at gøre debatten mere levende, altså skabe et bedre debatforum. I næste uge, når Nordisk Råd samles til session i København, kunne jeg da godt forestille mig, at der ville blive en levende debat om eksempelvis et forslag fra ministerrådet om en handlingsplan for fiskerisamarbejdet for 1997–2002. Emnet har i hvert fald stor relevans både for det danske fiskerierhverv og for det internordiske samarbejde på dette område.

I Det Radikale Venstre mener vi, at det nordiske samarbejde i sin nye klædedragt har fundet en form og nogle instrumenter, der giver gode takter for det fremtidige praktiske samarbejde. Jeg synes, man kan sige det sådan, at Nordisk Råd virkelig har gjort nytte, og at organisationen nu er tilpasset det fremtidige arbejde på en god måde, der både på det korte og det lange sigt peger fremad.

Det betyder selvfølgelig ikke, at der ikke kan justeres på det her. Der skal være plads til justeringer f.eks. imellem de 3 udvalg, og jeg tror, det var den konservative ordfører, fru Anne Birgitte Lundholt, der nævnte underskoven af underudvalg, som man allerede kan se er på vej op f.eks. i Nordenudvalget, dér skal vi i hvert fald have mulighed for at diskutere, om der skal være ét eller flere eller måske mange af de udvalg.

Endelig vil jeg gerne over for ministeren kvittere for den rapport, der er kommet, som hedder Nordisk samarbejde under nye vilkår. Det er et godt værktøj i en oversigtlig form, som alle, der beskæftiger sig med det her arbejde, har glæde af.

Aage Brusgaard (FP):

Det, vi diskuterer her, er jo en redegørelse om Nordisk Råd, og derfor vil jeg rent faktisk tage udgangspunkt i selve redegørelsen. På side 1 står der: »Kernen i samarbejdet er det daglige, nære og praktiske samarbejde til gavn for borgerne i de nordiske lande med udgangspunkt i et historisk og kulturelt fællesskab. Denne kerne skal vi værne om.«

Jeg tror nu nok, hvis vi sådan gik ud og spurgte befolkningen om dette nære og praktiske samarbejde, at de så egentlig fik svært ved at svare på, hvad den enkelte borger har ud af dette samarbejde. Hvis vi spørger befolkningen, hvad gavn, eller hvad indflydelse Nordisk Råd har haft, så får vi altid det samme svar: Jamen det var jo Nordisk Råd, der sørgede for, at vi fik fælles pas. Det er også rigtigt, men det tror jeg altså godt man kunne have fundet ud af, uden at vi havde haft Nordisk Råd. Det kunne en 2-3 udenrigsministre nok have sat sig sammen om og så fundet ud af sammen med en 3-4 justitsministre. Større problem var det jo altså ikke.

Jeg er også sikker på, at hvis det kom til en folkeafstemning om, hvorvidt Nordisk Råd skulle bestå eller nedlægges, ville der også blive flertal for, at det skulle nedlægges.

Der står nederst på side 1: »Vi oplever en stigende interesse ude i verden for nordisk samarbejde« og så videre. Jeg tror nok, at det, man er mest interesseret i ude i verden, vel nærmest er den nære verden. Det er egentlig at få støtte fra Nordisk Råds lande, og det er jo også en saglig ting. Hvem vil ikke gerne have penge? Men jeg tror også, at de, der ligesom vil prøve at få gode ideer fra Nordisk Råd ... det samarbejde sker mest på regeringsplan, det er ikke så meget de

folkelige fester, vi har. Det kan de såmænd nok få nok af uden at skele hertil.

På side 2 står der: »Man kan med en vis ret sige, at det nordiske samarbejde i 80'erne« – det er altså mange, mange år siden – »var kommet til et punkt, hvor det var svært at komme videre.« Vi står altså i 1996 nu. »Vi havde nået et slags mætningspunkt. Ændringerne i Europa efter 1989 skabte grundlaget for en ny udvikling.«

Nu her i 1996 er det altså gået op for regeringen, at allerede i 1980'erne var man møt af det her, og det er faktisk det, Fremskridtspartiet har sagt hvert eneste år, vi har haft redegørelsen her. Det, vi har sagt siden 1980'erne, er altså også gået op for regeringen, så der er da fremskridt, og tillykke med det!

På side 4 står der så om budgettet: »Budgettets indhold afspejler den politiske prioritering i samarbejdet. Budgettets størrelse afspejler det nødvendige politiske kompromis.« Det fællesnordiske budget for 1997 er på 687 mio. kr., og det er så en besparelse i forhold til budgettet.

Nu må vi jo ikke glemme, at de 687 mio. kr. her jo bare er en del. Fru Marianne Jelveds og mine flyvebilletter, spisning og rødvin osv. er altså ikke med her og velsagtens heller ikke den stab af embedsmænd, der skal være med, hver gang der er et selskabeligt samvær i Nordisk Råd. Så der er ingen tvivl om – ja, jeg vil da vurdere, at vi i hvert fald har oversteget milliarden. Og de kunne jo nok have været brugt bedre på at afhjælpe ventelister på sygehuse osv.

Så kommer vi om til »nordisk nytte« på side 5. Der står søreme, at der var nedsat en arbejdsgruppe til at kigge på alle vores institutioner, 47 institutioner er der under Nordisk Råd. Man har så fundet ud af, at de 8 skal nedlægges helt, og de 5 andre skal sammenlægges. Man kunne jo stille sig selv det spørgsmål: Der har altså været 13 af dem her, der har været overflødige. Har de været det i 5 år, eller har de været det i 20 år?

Hvis man i hvert fald lidt mere seriøst havde taget hensyn til det, Fremskridtspartiet har sagt her år efter år, så er der ingen tvivl om, at vi ville have fået besparelser i millionklassen. Man har jo så også indrømmet, at det allerede var i 1980'erne, at det gik galt, og så her en 10-15 år efter begynder man så at reagere. Det siger lidt om, hvor sejt samarbejdet egentlig er i sådan et råd, og det er trods alt kun 5 lande. Vi er også med i et andet samarbejde, hvor der er flere lande med, hvor det tager endnu længere tid, når vi skal finde besparelser. Det er der ingen tvivl om.

På side 10 står der: »Der vil blive fremlagt fem ministerrådsforslag«. Jeg vil bare nævne det ene her. Der står: »En handlingsplan for fiskerisamarbejdet 1997–2000 med det mål at bidrage til udviklingen af de nordiske landes fiskerierhverv.«

Vi kan vel sige, at det danske fiskeri så ikke er under udvikling. Det er faktisk under afvikling. Derimod er det norske fiskeri under udvikling. Hvert eneste år taber vi tonnage, kan vi sige, i fiskemængden; cirka samme mængde, som nordmændene får mere og mere. Om det er på grund af vores EU-forhold, eller det er, fordi nordmændene er dygtigere og lidt mindre bureaukratiske, end vi er, det ved jeg ikke.

Men jeg synes bare, det er lidt mærkeligt, når vi er medlem af EU, hvor vi indordner os under alle de restriktioner, der er dér, at vi så alligevel skal indgå et nyt samarbejde med de øvrige nordiske lande. Det var egentlig bedre, om vi prøvede at melde os ud af de øvrige fiskeriaftaler, for de har jo kostet os masser af både penge og fisk i årenes løb.

Jeg vil slutte med at sige, at Fremskridtspartiet altså stadig væk er modstander af Nordisk Råd. Vi er ikke slet så store modstandere, som vi var for 2 år siden. Vi indrømmer da, at man nu forsøger at finde forenklinger her, og heldigvis er svenskerne så kommet til og har krævet besparelser.

Der kunne ske mange, mange flere besparelser, uden at det ville gå ud over så meget som én eneste borger her i Norden, det er helt sikkert, men okay, det er et skridt i den rigtige retning. Jeg vil tage afstand fra dem, der tog afstand fra, at svenskerne forlangte besparelser. Vi skal tværtimod rose og sige tak til svenskerne, at de i hvert fald tør tage hul på det forreste, der findes.

Nu har jeg siddet i Nordisk Råd et par år, og så vidt jeg kan se, er hovedformålet altså rejseaktivitet, spisninger osv., og dér er jeg nødt til at ryste på hovedet. Men enhver kan jo bare finde dagsordenen for næste søndag, mandag og tirsdag og så se, hvad det egentlig er, det går ud på. Tak for ordet.

Jette Gottlieb (EL):

Vi har nu fået fremlagt samarbejdsministerens redegørelse for det fremtidige nordiske samarbejde, og tak for det.

Vi forstår, at hverdagen er begyndt, og hverdagen viser jo, at den bekymring, som vi i Enhedslisten nærede for, at det nordiske samarbejde i stigende grad ville blive underordnet

dagsordener sat i EU, har været berettiget. En hverdag, hvor EU/EØS-spørgsmål er faste dagsordenspunkter på embedsmands- og ministermøder, sætter naturligvis sine spor. Det adskiller de dagsordener fra dagsordener, hvor man havde andre internationale spørgsmål eller sociale, kulturelle og økologiske spørgsmål som faste dagsordenspunkter.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg ser et større og mere vidtgående perspektiv i samarbejdet end tilpasningen til Den Europæiske Union. Sandt at sige er der jo adskillige eksempler på, at det nordiske værdi- og kulturfællesskab, som det så smukt hedder, er i direkte modstrid med udviklingen på EU-området. Tag bare den nordiske tradition på arbejdsmarkedet, hvor aftaler mellem parterne er det helt bærende, og sammenlign med udviklingen i EU, hvor direktiv efter direktiv sætter betingelserne.

Der er også grund til at minde hinanden om, at halvdelen af befolkningerne i de nordiske lande stadig ikke opfatter en fortsat integration i Den Europæiske Union som et positivt perspektiv. Det skulle også nødigt blive perspektivet for det nordiske samarbejde.

Et særligt spørgsmål ligger jo omkring den nordiske pasunion. Det er lidt besynderligt, at den slet ikke er omtalt i redegørelsen, for det er jo et eksempel på, at der for at udvikle et samarbejde inden for EU kan opstå et brud på nordisk tradition. Der er himmelvid forskel på den nordiske pasunion og så den Schengenaftale, som man nu arbejder ihærdigt på at inddrage os alle sammen i. Hvor den nordiske pasunion i realiteten er en aftale om pasfrihed, ja, så rummer Schengensamarbejdet et langt større kompleks af omfattende registrering, politisamarbejde og harmonisering af asyl- og opholdspolitik.

Det ville være naturligt, om de nordiske EU-lande i lighed med England havde holdt sig ude af denne aftale for at sikre den nordiske pasfrihed, men i stedet valgte man at balancere på kanten af de danske undtagelser og presse de nordiske ikke-EU-lande til at underkaste sig den harmoniseringsproces i EU, der jo reelt er tale om.

På samme måde kan jeg være yderst bekymret for, at det nordiske samarbejde i fremtiden kan blive brugt til at underminere de danske undtagelser med alt, hvad det indebærer af pression på den danske debat, ligesom kodeordet implementeringsensartethed vil komme til at dække over et pres på Norge, Island og Grønland om at tilpasse sig. Det lover ikke så godt

for fremtidige løsninger på modstrid mellem Unionens og Nordens udviklingsperspektiver.

Forudsætningen for, at det nordiske samarbejde kan overleve under disse ret vanskelige vilkår, er en stor folkelig opbakning. Den ser ud til fortsat at være til stede, men det er virkelig min overbevisning, at der er ret vigtige forudsætninger for, at det også vil være sådan i fremtiden. For det første, at arbejdet har en egentlig politisk substans, som udvikler sig. Det er derfor bekymrende, at sagudvalgene nu er nedlagt til fordel for regionale udvalg. Erfaringerne indtil nu er ikke alt for gode. Problemet er jo, at de sagområder, som vi kunne ønske os at behandle og skabe resultater på, ikke lader sig indpasse i søjlestrukturen. Det betyder, at vi nu må sætte vores lid til et system af tværgående udvalg og underudvalg, og det er da muligt, at tingene kan komme til at foregå dér.

Den anden bekymring kan ligge i, hvis et af de største og det mest prestigekabende udvalg, Europaudvalget, kommer til at indskrænke sin virksomhed til at fungere som formødediskussioner til EU-dagsordener. Det er ikke en entydig tendens, der ligger i udvalget, men det er en fare, der kan opstå.

Det største perspektiv for videreudvikling ligger måske i nærområdeudvalget, ikke på grund af de regionale sider af det, men snarere på grund af de mange mulige nye perspektiver og initiativer, der så kan tages ikke blot i forhold til vores østlige nabolande, men også i forhold til det arktiske område.

Den anden forudsætning for en fortsat folkelig opbakning er et synligt demokratisk element: at de enkelte medlemmer af Nordisk Råd og deres initiativer bliver synlige og tilgængelige for folkeligt indspil.

Derfor kan jeg fuldt ud tilslutte mig, at vi delte os op efter anskuelser, og at vi styrkede partigrupperne. Det har fremmet åbenhed og klarhed i initiativerne eller kan i hvert fald komme til det i fremtiden, men jeg er til stadighed bekymret for, at en styrkelse af præsidiet kan komme til at virke som filter for nye initiativer.

Den tredje forudsætning er, at det nordiske samarbejde er effektivt og uden bureaukratiske spildprocedurer. I lyset heraf er det jo glimrende, at der er sket en gennemgang af institutionerne med henblik herpå. Jeg var ikke i alle dele tilfreds med metoden og heller ikke med resultatet, men processen er nu løbet igennem, og vi må komme videre herfra. Man må bare håbe, at forløbet ikke skræmmer nogen fra at tage nye og

eksperimenterende initiativer. Nedskæringerne på budgettet er ikke det bedst tænkelige signal, man kan sende herom.

Vi må altså føre en indholdsdiskussion om, hvad der har betydning for udviklingen af et fortsat nordisk samarbejde, og med hvilke midler, herunder også økonomiske, man vil sikre en nordisk nytte – forstået på den måde, at det også bliver til gavn for de nordiske befolkninger, som jo dybest set er de bevilgende myndigheder.

Hvis vi i løbet af de kommende år kan få sådanne indholdsresultater i arbejdet, hvad enten det drejer sig om fælles nordisk sikkerhedspolitik, konkrete miljøinitiativer, en fælles profil i den humanitære indsats i verden eller en støtte til udviklingen i de nordiske nærområder, og hvis alle fortsat vil prioritere arbejdet ud over besværgelsernes niveau, ja, så vil det nordiske samarbejde kunne bestå og udvikle sig også i fremtiden.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Allerførst tak til ministeren for den redegørelse om det nordiske samarbejde, som er fremlagt. Må jeg også til indledning om tidspunktet for afholdelsen af den her redegørelsesdebat tillade mig at knytte en kommentar til det, at regeringen og statsministeren har fundet, at det er nødvendigt at være til stede et andet sted her i huset i forbindelse med debatten om Salman Rushdies besøg i Danmark. Det er forhåbentlig gået op for alle, at det er klart, at når en statsminister vælger at prioritere på den måde og dermed ikke deltage i en forespørgselsdebat, som statsministeren har været indkaldt til her af Folketinget siden den anden arbejdsdag, vi havde i år, at den prioritering fra statsministerens side også har nogle konsekvenser i forhold til dem, der har ønsket statsministeren til stede i en forespørgselsdebat her i Folketingssalen.

Så tillad mig bare her indledningsvis at knytte det synspunkt til de øvrige bemærkninger, der har været om tidspunktet for afholdelsen af den her redegørelsesdebat: Det er klart, at vi tager statsministerens disposition til efterretning, og vi forstår den så udmærket, men det har altså også en konsekvens andetsteds i forbindelse med det parlamentariske arbejde; sådan er det naturligvis.

Med hensyn til det nordiske samarbejde, som vi så er her for at debattere på nuværende tidspunkt, vil jeg gerne slå fast, at Dansk Folkeparti naturligvis ønsker et godt nordisk samarbejde, et godt samarbejde mellem Danmark og de øvrige nordiske lande.

Vi har mange fælles træk i Norden, og det er klart, at de fælles træk kan vi have meget glæde af at dyrke med hinanden på forskellig vis. Vi finder dog, at det nordiske samarbejde, som finder sted for øjeblikket, ikke er den rette måde at strukturere det samarbejde på, som vi naturligvis skal have. Vi ønsker en langt mindre vægt på den parlamentariske samarbejdsdel og en langt større vægt på ministersamarbejdet mellem de nordiske lande. Vi mener også, at det er igennem et ministersamarbejde, man skal inddrage de nye demokratier, bl.a. de baltiske lande, som det jo selvfølgelig – i særdeleshed for dansk vedkommende – er væsentligt at få inddraget i samarbejdet.

Det nuværende parlamentarikersamarbejde er i virkeligheden – som vi ser det – ikke så meget til glæde for andre end dem, der deltager i selve de arrangementer, som naturligvis også skaber dialogen, men som finder sted bl.a. under Nordisk Råds sessioner, og det er selvfølgelig i særdeleshed til glæde for dem, der også er glade for receptioner og den slags. Og i tilknytning til det kan jeg ikke lade være med at sige, at der deltager vel så også en 6-7 gange så mange embedsmænd ved de anledninger, som der deltager parlamentarikere. Det synes jeg er meget tankevækkende, og det var jo ikke det, samarbejdet skulle gå ud på, men det var jo netop at prøve at samarbejde om de konkrete ting, som der jo er anledning til at samarbejde om, og samarbejdet skulle jo helst ikke gå op i receptioner m.v. Men vi ser desværre ved de sammenkomster, der er, at vægten bliver lagt forkert – efter vores opfattelse.

Når det drejer sig om budgettet for Nordisk Råd, er det efter Dansk Folkepartis opfattelse stadig for stort. Derfor mener vi, at Danmark bør støtte de forslag, der er og måtte komme om at få et lavere budget for Nordisk Råd.

I redegørelsen siges det, at det, at knap halvdelen af budgettet går til kultur, uddannelse og forskning, afspejler ønsket om at betone nordisk identitet i det nye Europa. Jeg studsede blot lidt over formuleringen, for mig bekendt er den prioritering, den vægtning af midlerne, såmænd ikke så forskellig fra den, man tidligere har haft. Derfor undrede formuleringen i redegørelsen mig, al den stund det nye Europa jo ikke er så mange år gammelt endda, og det er jo heller ikke de samme medlemslande, der er i EU. Der er kommet nordiske lande til, og der er nordiske lande, der har ønsket at stå uden for det fælles samarbejde i EU.

Så er der spørgsmålet, som jo også har været berørt en del under debatten her i dag, om den fælles nordiske stemme i EU. Man kan forstå, at det er regeringens udgangspunkt, som det jo også var tilfældet, da man førte valgkampagne omkring dansk tilslutning til Unionen m.v., at der er en fælles nordisk stemme i EU. Og jeg studsede meget over den, al den stund vi jo igennem det sidste års tid under regeringskonferencen har haft anledning til at se mange forslag både fra Sverige og fra Finland og også fra Danmark, som jo i den grad illustrerer, at Norden ikke står samlet i EU-samarbejdet, hverken på regeringskonferenceplan eller – ser det ud til – i særlig høj grad i det daglige praktiske samarbejde. Jeg kunne godt tænke mig at spørge ministeren for nordisk samarbejde, om ikke det er rigtigt at erkende, at den nordiske røst ikke er samlet i EU, men tværtimod splittet.

Det virker af og til, som om regeringerne mere skal overtrumfe hinanden end samordne deres forslag. Vi så det på regeringskonference-niveau i forbindelse med forslaget om beskæftigelsesindsats, hvor den danske regering pludselig fremlagde et forslag på regeringskonferencen om, at EU skulle gøre en større beskæftigelsesindsats, som ikke var forelagt for Folketingets Europaudvalg. Det blev pludselig fremlagt i medierne, og der var jo ikke nogen, der var i tvivl om, at grunden til det her pludselige hastværk fra den danske regerings side var, at svenskerne var på vej med et forslag på regeringskonferencen om beskæftigelse.

Altså, det handlede egentlig om, at man skulle overtrumfe hinanden, mere end om, at man i god fællesnordisk ånd prøvede at tale sammen om, hvorvidt man eventuelt havde nogen fælles interesser her, som man kunne fremme bedst muligt ved eventuelt at komme med et fælles forslag. Det var ikke det indtryk, vi fik, og jeg må sige, at de konkrete episoder, der har været, taler for mig at se imod det, som regeringen forsøger at give indtryk af, nemlig at vi taler med en fælles nordisk stemme i EU. EU har splittet Norden, EU har ikke skabt en fælles nordisk røst i EU. Tværtimod.

Afslutningsvis så lad mig sige, at så længe det nuværende Nordisk Råd består, så vil Dansk Folkeparti naturligvis søge at bruge det til den positive dialog mellem de nordiske lande, som naturligvis under alle omstændigheder bør finde sted. Derfor vil jeg også afslutningsvis kvittere over for regeringen for, at regeringen efter ønske fra Dansk Folkeparti bl.a. vil bringe

spørgsmålet om udveksling af kulturskatte i de respektive lande op på Nordisk Råds session. Kulturministeren redegjorde her i Folketinget i sidste uges spørgetid for, at regeringen ville bringe spørgsmålet op, og det er naturligvis ikke mindst på baggrund af, at det for de fleste danskere, jeg kunne næsten sige de fleste jyder måske, er fuldstændig uforståeligt, at eksempelvis originaludgaven af Jyske Lov skal ligge i Sverige i stedet for at ligge i Danmark.

Lad mig med det samme sige, så der ikke er misforståelse omkring lige præcis det her hjørne af debatten, at det er klart, at Dansk Folkeparti er tilhænger af, at vi også fra dansk side, når vi starter en diskussion om udveksling af kulturskatte, naturligvis er indstillet på at udveksle fra Danmark til andre lande. Det har Danmark i øvrigt også gjort over for både Norge og Grønland og over for Island, og derfor er det naturligt, at vi også rejser sagen over for specielt svenskerne i det nordiske samarbejde. Og jeg vil gerne kvittere for, at regeringen har taget det standpunkt, så vi på Nordisk Råds session også kan få en diskussion af det her spørgsmål.

Ministeren for nordisk samarbejde (Marianne Jelved):

Jeg vil gerne indlede med at sige, at i det omfang jeg har bidraget til tidsforløbet i dag, skal jeg beklage det. Så skal jeg i øvrigt sige tak til alle partier og parlamentarikere i det nordiske samarbejde for det samarbejde, jeg synes der har været, og som har fungeret godt imellem mig selv og vores parlamentarikere fra Danmark.

Jeg tror ikke, man skal underkende – og det synes jeg der kan være lidt tilbøjelighed til fra de partiers ordførere, som har en tvetydigt eller afklaret negativ holdning til EU eller til det nordiske samarbejde; der er jo visse variationer, men melodien bliver nemt den samme – betydningen af, at man har et samarbejde på tværs af landegrænser. Fru Dorte Bennedsen beskrev det, som om det var parlamentarikere, der samarbejdede, selvfølgelig også regeringer, men især parlamentarikere.

Jeg vil føje til, at det er jo helt unikt, at man har et samarbejde, hvor parlamentarikere i ét land kan stille spørgsmål til ministre i et andet land og have krav på at forvente at få et svar.

Det er den type erfaringer, som smitter af langt uden for Nordens grænser. Jeg kan fortælle, at Bulgarien har med det nordiske samarbejde som model taget initiativ til et Sortehavssam-

arbejde, som faktisk er bygget op på samme måde som det nordiske samarbejde. Det er bare et enkelt eksempel på, hvordan det smitter af langt væk fra, hvor vi er, fordi det er noget særligt.

Man skal heller ikke underkende den betydning, det har for Europa som sådan og for det, der sker i EU. Efter min opfattelse er det alt for firkantet at sige, at man siden januar 1995 og til nu – det er et trekvart år – kun har konstateret negative forhold imellem de nordiske lande i EU-samarbejdet. At beskrive det på den måde, mener jeg er helt, helt forfejlet. Det er logisk for enhver – eller burde være det – at Sverige og Finland som nye medlemmer af EU har måttet bruge mange kræfter på at finde deres fødder og deres rutiner i det samarbejde, som det danske Folketing har været involveret i siden 1973. Det er der ikke noget mærkeligt i. Derfor kunne det være, at det i virkeligheden var en form for held, at det var Danmark, der havde formandskabet i 1995, for vi har prøvet at have et ben i begge samarbejdsfora igennem, jeg havde nær sagt en menneskealder.

Så vil jeg gerne sige til fru Dorte Bennedsen, at det altid kan diskuteres, hvad det er, der giver anledning til, at man forandrer samarbejdsform, struktur osv. Jeg kan ikke afvise, at fru Dorte Bennedsen lige så meget kan have ret i, at det, der er sket omkring prioriteringen og omkring flytningen fra delegationerne til partigrupperne, selvfølgelig har bidraget. Jeg er i øvrigt enig i, at det har betydet kolossalt meget for samarbejdets indhold og i virkeligheden også for formen for samarbejde.

Men jeg tror også, jeg vil hævde, at de nye emneområder er affødt af, at der er sket en hel masse omkring os i verden, som vi ikke bare kan nøjes med at se på, for vi er faktisk en part af det og integreret i det. Det er jo det, der skaber de nye muligheder og derfor også behovet for, at vi prioriterer anderledes i det nordiske samarbejde, end vi har gjort igennem næsten 40 år.

Jeg vil også sige, at min opfattelse er, at det nordiske samarbejde giver en anden slags platform for at diskutere det, der er interesseområder for de nordiske lande, selv om vi har forskellige sikkerhedspolitiske historiske erfaringer og placeringer, og at der jo efterhånden er flere og flere ting, der binder de nordiske lande sammen i den internationalisering, der sker, end der har været før. Det synes jeg også er betegnende.

Jeg har i rapporten givet tilsagn om at forsøge at skaffe flere midler til et samarbejde mellem de nordiske sprogævn, og det vil jeg selvfølgelig stå ved. Det mener jeg heller ikke skulle være umuligt.

Så vil jeg sige om budgetnedskæringerne, at jeg har tilkendegivet, at hvis det nordiske samarbejdes kvalitet afhæng af, om der var 20 mio. kr. mere eller mindre på budgetrammen, så synes jeg, det så skralt ud for det nordiske samarbejde, og det mener jeg faktisk er korrekt; det står jeg inde for.

Derfor vil jeg da alligevel gerne tilkendegive, at jeg heller ikke mener, at man bare uden videre kan fortsætte en nedskæring af den karakter, som vi har været igennem i det sidste par år. Det skal vi også fra dansk side og fra regeringens side bidrage til at begrænse, uanset at der er partier, som tilkendegiver, at man kunne undvære endnu mere af budgettet. Men jeg regner med, at der er et flertal, der støtter det synspunkt, jeg lige har tilkendegivet.

Hvad angår budgetindflydelsen, ved alle forhåbentlig, at det ligger mig meget på sinde at give parlamentarikerne de bedste reelle muligheder for at få indflydelse på budgettet og være med til prioriteringen. Og jeg kan oplyse, at det på det sidste ministerrådsmøde mellem samarbejdsministrene er blevet besluttet, at ministerrådssekretariatet sammen med rådssekretariatet ser på, hvordan man kan udforme budgettet bedre, forstået på den måde: mere overskueligt for parlamentarikerne. Og jeg er fuldstændig enig i den holdning, at når man som parlamentariker har brug for oplysninger i et område, som man har fastlagt at man har indflydelse på og skal kunne behandle, så skal man have de oplysninger, man beder om. Det vil jeg gerne give tilsagn om fortsat at arbejde på.

Vi har tidligere diskuteret forløbet, altså selve proceduren og tidsterminerne, og jeg tror ikke, det er muligt at rykke budgetafleveringen tidligere frem på året, end den ligger nu. Den ligger i juni måned, og jeg tror, at vi i hvert tilfælde for en tid må prøve, om det kan komme til at fungere inden for den tidsramme. Men tilsagn om at give endnu bedre muligheder for, at parlamentarikerne får mulighed for at forholde sig reelt til budgettet.

Så vil jeg gerne sige til hr. Knud Enggaard, at den sikkerhedspolitiske diskussion synes jeg også er et tema, som man udmærket kunne behandle mere indgående i Nordisk Råds regi, og jeg synes også, der er taget utrolig mange

skridt i den retning; jeg har taget det til mig og vil bidrage, hvor jeg kan i den sammenhæng.

Jeg vil godt bruge eksemplet fra Baltisk Forsamling, som hr. Knud Enggaard også trak frem, som et eksempel på, hvordan det nordiske samarbejde faktisk efterlignes, kopieres, fordi man sætter meget pris på at have en større basis, end man har i det enkelte land, og det er i virkeligheden også det, der er fordelene for os i det nordiske samarbejde.

Jeg kan godt lide billedet med de to familier. Der er mange forskelle, men alligevel er der noget, der er fælles. Jeg betragter jo selv det nordiske samarbejde som et samarbejde i en søskendeflok, og det er jo også det, der giver sig til kende, når vi ser konkurrencen eller kappestriden imellem at være først med beskæftigelsesforslag i EU osv. Bedre er vi jo ikke. Og vi kender det også fra partisamarbejde. Endda i et regeringssamarbejde handler det jo en gang imellem om at være på forkant i forhold til de andre partier. Anderledes er det altså ikke, og det synes jeg ikke man skal gøre til et stort problem, for det er ikke et stort problem. Når det kommer til stykket og vi sidder omkring bordet, er der jo langt, langt større gennemslag for det, man kan kalde de nordiske værdier, som vi godt ved hvad er, og der er tre nordiske mikrofoner.

Til fru Anne Birgitte Lundholt vil jeg godt sige, at jeg er enig i, at fleksibilitet er kolossalt vigtig i samarbejdsformen – det er der også flere der har været inde på – og at vi fortsat er opmærksomme på behovet for justeringer. Jeg vil gerne selv bidrage til det, men man skal nok også give de nye strukturer og de nye former en tid, inden man begynder at stille spørgsmål om, hvorvidt man kan se andre modeller for sig. Den bedste form for justering er vel i virkeligheden, at det vokser ud af en nødvendighed, og da er det jo helt afgørende, hvad parlamentarikerne gør, altså ministerrådet kan jo ikke spille nogen central rolle i den proces, som jeg en gang imellem, uden at det nu skal misforstås, kan være misundelig over at jeg ikke selv har del i.

Jeg mener ikke, at jeg tegner et glansbillede, vil jeg gerne sige til hr. Kristen Touborg. Sverige, Finland og Danmark har forskellige interesser at varetage. Uanset om vi sidder i det nordiske samarbejde eller vi sidder i EU-samarbejdet eller i andre internationale samarbejder, er det altså den danske regerings opgave at varetage Danmarks interesser primært og først og fremmest, og det er klart, at de andre lande har nøjagtig tilsvarende opgaver. Derfor ser vi selvfølgelig

gelig områder, hvor vi ikke kan være enige, fordi vi har forskellige interesser. Det er f.eks. de samme fisk, vi kapper om at fange, for at bruge et sådant billede, og det mener jeg ikke man skal gøre til noget negativt. Det, der er det gode i det, er jo, at vi, når det kommer til stykket, nøjagtig ligesom søskende står sammen, når der er brug for det, og at vi også hjælper hinanden, når der er brug for det.

Jeg er heller ikke enig i det, fru Jette Gottlieb var inde på: at Schengensamarbejdet er i konflikt med den nordiske pasunion. Det er altså ikke Sverige, Finland og Danmark, der har presset Norge og Island ind i Schengensamarbejdet. Det har faktisk været et ønske fra de to lande. Jeg synes heller ikke, det er særlig respektfuldt over for de frie valg, der er foretaget i de to landes parlamenter med hensyn til, om de skulle være med eller ikke skulle være med. Det har været helt op til dem selv. Vi har ønsket det, og vi har bidraget fra dansk side, fordi der har været et ønske fra Norge og Island.

Jeg vil også godt sige, at det, at EU og EØS er faste dagsordenspunkter på en lang række møder, er et kraftigt ønske fra Norge og Island, ligesom fællesskab omkring implementering af EF-direktiver har været et kraftigt ønske fra Norge og Island, hvilket er meget, meget forståeligt, eftersom de føler, at de sidder en lille smule på kanten af det samarbejde, de tre andre nordiske lande er i i EU.

Jeg vil godt fortsat sige til hr. Kristen Touborg, at jeg synes, det er et spændende program, SF har formuleret om initiativer eller emner, som det nordiske samarbejde kunne tage op. Jeg skal ikke forholde mig til dem konkret; det kræver mere tid. Men jeg vil godt bruge dem som et eksempel på, at det jo netop er den type initiativer, programmer, overvejelser, mål eller perspektiver, som man kan have i et parti og/eller i en partigruppe, og at det er på den måde, man sætter dagsordenen og skaber nogle nye muligheder.

Det minder om, at den tidligere danske statsminister, Anker Jørgensen, i 1986 eller 1987 satte en dagsorden om en atomvåbenfri zone på Nordisk Råds session. 5 år efter talte forbundskansler Kohl i parlamentet under en session i Finland, og i dag har vi en helt anden struktur, hvor udenrigspolitik er på dagsordenen i det nordiske samarbejde.

Der sker nogle ting, når man gør nogle ting, og derfor held og lykke med den type programmer! Uden at jeg dermed har forholdt mig til det

konkrete indhold. Jeg bruger det som et eksempel.

Jeg skal takke fru Vibeke Peschardt for den meget gode eksempelrække for det praktiske arbejde, som nordiske borgere bestemt har glæde af og gavn af, og også for kvitteringen for bogen »Nordisk samarbejde under nye vilkår«.

Til hr. Aage Brusgaard skal jeg sige, at det bedrøver mig, hvis der er nogen i det danske Folketing, endsige jeg selv, der presser hr. Aage Brusgaard til at deltage i det nordiske samarbejde, når det virker så omsonst og formålsløst; det er jo ikke tvunget at være med i det nordiske samarbejde som parlamentariker. Det kan være, der er andre partier, der gerne vil have Fremskridtspartiets plads i delegationen. Det skal jeg ikke blande mig i, men jeg undrer mig bare over, at det udelukkende er så negativt at høre på.

Med hensyn til de 13 institutioner, hr. Aage Brusgaard spørger til, om de har været overflødige i hvor mange år, vil jeg sige, at der er ikke overhovedet tale om overflødighed. Der er tale om en prioritering. Der er sat nogle nye temaer op, som det nordiske samarbejde vil koncentrere sig om. Det giver anledning til, at man prioriterer inden for de midler, man har. Det mener jeg ikke man skal underkende værdien af.

Så skal jeg sige til allersidst til hr. Kristian Thulesen Dahl, at EU ikke har splittet Norden, at det i virkeligheden er min opfattelse af EU, at det, der er sket med EØS-aftalen og EU, har samlet Norden på en helt anden måde, som ikke havde kunnet lade sig gøre i de foregående 40 år. Det kan man kalde skæbnens ironi, eller man kan tage det som en praktisk erkendelse af, at udviklingen skifter og der kommer nye udfordringer, som også i det her tilfælde kan bidrage til at samle det nordiske samarbejde.

Til allersidst vil jeg gerne kvittere for det, der blev sagt af hr. Kristian Thuesen Dahl om udveksling af kulturskatte og om kulturministerens tilsagn om at tage det op på sessionen, og jeg gør det med en vis veneration over for et tidligere medlem af dette ting, Hermod Lannung, som nu er afgået ved døden, men som har brugt meget af sit liv til at kæmpe for den sag.

Det er ikke uden problemer at tage den diskussion op og slet ikke uden problemer, hvis det skulle lykkes at bevæge nogle ting, og det er jo korrekt, at Danmark er gået foran på grund af det særlige forhold til Norge, Island og Grønland. Men det er ikke nogen nem sag, og det er heller ikke uproblematisk at gøre det, så hvis

man samtidig må appellere om lidt tålmodighed og finfølelse i diskussionen, kunne det være, at der kunne komme noget ud af det.

Aage Brusgaard (FP):

Det er lige en bemærkning til ministeren for nordisk samarbejde, der sagde, at det jo var frivilligt at deltage i sessionen, og det vil sige, at hvis jeg syntes, at det var for dyrt, kunne jeg jo blive væk: Jeg er sådan set også klar over, at der er den mulighed.

Men i forbindelse med de udgifter, der er, bl.a. det, at jeg tror, at det nordiske samarbejde koster omkring 1 mia. kr., vil jeg godt spørge ministeren: Hvis jeg nu melder afbud – hvad jeg forøvrigt har gjort, for jeg har andre møder – og der kommer en stedfortræder til, vil det så gøre det billigere? Det synes jeg lige vi skal have en forklaring på. Det var jo faktisk det, jeg nævnte.

Det er jo ikke et spørgsmål om, hvem der deltager; det er jo altså det, at jeg mener, at det er en selskabsklub.

Det kan vi lige så godt indrømme det er, men jeg mener, at det samarbejde, der skal foregå mellem de nordiske lande, burde foregå på regeringsplan og ikke mellem alle de parlamentarikere og embedsmænd, der deltager. Jeg har ikke lige antallet, men jeg vil tro, at der er flere embedsmænd til stede, end der er parlamentarikere. Det koster det hvide ud af øjnene, og det var det, jeg hentydede til. Hvem der så deltager kan jo økonomisk set være lige meget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlemmer af Folketinget Pia Kjærsgaard (DF), Tom Behnke (FP) og Søren Søndergaard (EL) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren, udenrigsministeren og justitsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om forløbet af Rushdie-sagen og om begrundelsen for at aflyse Rushdies besøg den 14. november d.å., samt hvilke konsekvenser får regeringens håndtering af sagen?«.
(Forespørgsel nr. F 22).

Medlemmer af Folketinget Gert Petersen (SF), Steen Gade (SF), Søren Søndergaard (EL) og Keld Albrechtsen (EL) har meddelt mig, at de ønsker at stille følgende forespørgsel til statsministeren og udenrigsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om Danmarks politik over for det reaktionære iranske præstestyre?«
(Forespørgsel nr. F 21)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 6. november 1996, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvisse til den dagsorden, der er opslået i salen.

Mødet hævet kl. 18.27